

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1VCdo/6/2019
Identifikačné číslo spisu:	1194898899
Dátum vydania rozhodnutia:	07.10.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1194898899.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Olgy Trnkovej, JUDr. Jána Šikutu, PhD., JUDr. Martina Vladika, Mgr. Dušana Čima, JUDr. Viery Petrikovej a JUDr. Ľubora Šeba v spore žalobkyne G.. M. I., trvale bytom v Š., J. XXX/XX, zastúpenej splnomocnenkyňou HUTTA & PARTNERS s. r. o., so sídlom v Bratislave - mestskej časti Dúbravka, Bezekova 3225/13, proti žalovaným 1/ M.. N.. Z. Y., trvale bytom v Y., H. XX a 2/ O. Y., bývajúcej vo J.U. Y., XX Y. I., I., P.. H., Q., H. XXER, obom zastúpeným splnomocnenkyňou Procházka & partners, spol. s r. o., so sídlom v Bratislave, Búdková 4, 3/ D.. D. J., trvale bytom v Č. Z., L., A. D. XXX a 4/ D.. I. E., trvale bytom v O., H. XX/XX, o určenie neplatnosti právneho úkonu a vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10C/50/1994, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. apríla 2016 sp. zn. 6Co/118/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. apríla 2016 sp. zn. 6Co/118/2015 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa v konaní domáhala, aby súd určil, že: a/ je neplatná darovacia zmluva uzavretá 25. novembra 1992 (ďalej tiež len „darovacia zmluva“) jej matkou D.. I. Y. [ktorá zomrela X. D. XXXX (ďalej tiež len „poručiťka“)] a žalovanými 1/ a 2/, predmetom ktorej bol bezodplatný prevod nehnuteľností v Y. P. H. S. XX, nachádzajúcich sa v katastrálnom území H. D. a vedených na liste vlastníctva č. XXXX ako rodinný dom, zastavaný pozemok - parcela č. XXXX vo výmere 282 m² a záhrada - parcela č. XXXX vo výmere 432 m², vrátane vedľajších stavieb, plotov a trvalých porastov (ďalej tiež len „sporné nehnuteľnosti“) a b/ poručiťka bola v čase svojej smrti vlastníčkou sporných nehnuteľností. Žalobkyňa poukazovala na to, že poručiťka bola pri uzavretí darovacej zmluvy ovplyvnená svojou matkou G.. D. L. a pod jej vplyvom chcela zabrániť tomu, aby sa sporné nehnuteľnosti stali predmetom konania o dedičstve po nej. Podľa názoru žalobkyne poručiťka vzhľadom na jej vážny zdravotný stav nebola spôsobilá posúdiť svoje konanie a jeho následky a darovacia zmluva je preto neplatná v zmysle ustanovení § 37 ods. 1 a §§ 38 a 39 Občianskeho

zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. z.“). Za významné označila žalobkyňa tiež to, že žalovaní 1/ a 2/ boli v čase uzavretia darovacej zmluvy maloletí, právny úkon za nich urobený v darovacej zmluve, ale nebol schválený právne záväzným spôsobom. Bývalý Obvodný súd Bratislava 1, ktorý konal a rozhodoval ako súd starostlivosti o maloletých (ďalej tiež len „poručenský súd“), totiž svoj rozsudok zo 7. decembra 1992 č. k. 17Nc/76/92-16 (ďalej tiež len „poručenský rozsudok“) riadne nedoručil, v dôsledku čoho tento rozsudok nikdy nenadobudol právoplatnosť a údaje vyznačené v doložke právoplatnosti nezodpovedajú skutočnosti.

2. Žalovaní navrhli žalobu zamietnuť ako neopodstatnenú. Tvrdili, že spôsobilosť poručiťky na právne úkony v čase uzavretia darovacej zmluvy nebola ani len obmedzená, darovacia zmluva sa neprieči dobrým mravom a prejav vôle poručiťky v nej obsiahnutý je v súlade s § 123 O. z. Podľa ich názoru v danom konaní nemožno preskúmať správnosť poručenského rozsudku, ktorý je už záväzný a nezmeniteľný a v zmysle doložky na ňom vyznačenej, nadobudol právoplatnosť 8. decembra 1992.

3. Okresný súd Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. septembra 2006 č. k. 10C/50/1994-270 žalobu v celom rozsahu zamietol ako neopodstatnenú; rozhodol tiež o trovách konania.

4. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) rozsudkom z 13. mája 2010 sp. zn. 3Co/554/2006 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Odvolací súd proti svojmu rozsudku pripustil [podľa § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, teda zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „O. s. p.“)] dovolanie, lebo podľa jeho názoru mala zásadný právny význam otázka, „či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti, ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania“.

5. Tento rozsudok napadla dovolaním žalobkyňa a Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) uznesením z 25. apríla 2012 sp. zn. 7Cdo/39/2010 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru dovolacieho súdu (prípadné) nesprávne potvrdenie súdu o tom, kedy nastala právoplatnosť rozsudku, nemá vplyv na právne vzťahy účastníkov konania a súd je oprávnený skúmať, či údaje na doložke vyznačené zodpovedajú skutočnosti. Opačný výklad by oprávnenému súdu znemožňoval, aby sám posúdil, či napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť a dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak podľa dovolacieho súdu spočíval na nesprávnom právnom posúdení veci (vo vzťahu k otázke, kvôli ktorej odvolací súd proti svojmu rozsudku pripustil dovolanie).

6. Uznesením z 26. apríla 2013 sp. zn. 4Co/298/2012 odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie uvedený pod 3. a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že treba podrobne skúmať, či poručenský rozsudok skutočne nadobudol právoplatnosť.

7. Súd prvej inštancie rozsudkom z 1. decembra 2014 č. k. 10C/50/1994-575 žalobu opätovne zamietol.

7.1. Z dokazovania, ktoré doplnil oboznámením spisu poručenského súdu, mal preukázané, že 25. novembra 1992 poručiťka požiadala poručenský súd, aby vtedy maloletým žalovaným 1/ a 2/ ustanovil opatrovníka, ktorý ich bude zastupovať pri uzavretí darovacej zmluvy. Vec bola prejednaná na pojednávaní 7. decembra 1992, na ktorom poručiťku zastupovala jej matka G.. D. L.. Poručenský súd na tomto pojednávaní vyhlásil rozsudok ustanovujúci opatrovníčku maloletých a schvaľujúci jej právny úkon urobený v darovacej zmluve za ňou zastúpené osoby; prítomní sa po poučení o oprávnom prostriedku vzdali odvolania. Poručenský rozsudok bol doručovaný opatrovníčke, ďalej poručiťke a tiež jej matke, ktorá prevzala aj zásielku adresovanú poručiťke. Na prvopise poručenského rozsudku bola jeho právoplatnosť vyznačená dňom 8. decembra 1992.

7.2. Súd prvej inštancie oboznámením spisu Štátneho notárstva Bratislava 1 sp. zn. R I 524/1992 zistil, že 9. decembra 1992 bol tomuto štátnemu notárstvu doručený návrh na registráciu darovacej zmluvy, ktorému bolo vyhovené 11. decembra 1992.

7.3. Žalovaní 1/ a 2/ v priebehu konania o prejednávanej veci požiadali Okresný súd Bratislava I o opätovné doručenie poručenského rozsudku, ten im ale oznámil, že rozsudok bol už dávnejšie riadne doručený a nadobudol právoplatnosť, preto ich žiadosti nemožno vyhovieť.

7.4. Súd prvej inštancie poukázal na to, že viazanosť súdu vyhláseným poručenským rozsudkom (§ 156 ods. 4 O. s. p.) nemôže byť prelomená, lebo poručenský rozsudok nebol napadnutý žiadnym opravným prostriedkom. Súd v prejednávanej veci nie je oprávnený skúmať, či v inom súdnom konaní bol alebo nebol riadne doručený vyhlásený rozsudok. I keď v doložke právoplatnosti na poručenskom rozsudku neboli vyznačené správne údaje, nezakladá to neplatnosť darovacej zmluvy (§ 39 O. z.). Právny úkon urobený opatrovníčkou za žalovaných 1/ a 2/ bol riadne schválený súdom (§ 28 O. z.), ide o právny úkon dovolený (§ 628 O. z.) a platný aj preto, lebo (vtedy maloletí) žalovaní 1/ a 2/ boli v konaní pred poručenským súdom riadne zastúpení. Poručenský súd sa síce pri schvaľovaní právneho úkonu opatrovníčky odchyľil od podaného návrhu, bol však oprávnený podaný návrh prekročiť (§ 153 ods. 2 O. s. p.).

7.5. V tejto veci - ako uviedol súd prvej inštancie - nemožno skúmať, či poručenským súdom schvaľovaný úkon bol alebo nebol v súlade so záujmami maloletých. Navyše, spis poručenského súdu už bol skončený dosiahnutím ich plnoletosti (§ 199 ods. 2 veta prvá vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy).

7.6. Podľa presvedčenia súdu prvej inštancie bola poručiťka zo všetkých hľadísk plne spôsobilá udeliť svojej matke plnomocenstvo na jej zastupovanie v konaní pred poručenským súdom. Výsledky vykonaného dokazovania preukázali, že ako lekárka poznala svoj zdravotný stav, vedela nielen o onkologickom ochorení, ktorým trpela, ale aj o jeho pravdepodobnom priebehu. Zvažujúc, čo bude po jej smrti so žalovanými 1/ a 2/, rozhodla sa zabezpečiť ich po materiálnej stránke darovaním sporných nehnuteľností (žalobkyni a žalovaným 3/ a 4/ bolo už skôr poskytnuté zabezpečenie v inej forme).

7.7. Zo všetkých týchto dôvodov preto súd prvej inštancie opätovne dospel k záveru, že žaloba je neopodstatnená.

8.1. Na odvolanie žalobkyne odvolací súd rozsudkom zo 16. apríla 2016 sp. zn. 6Co/118/2015 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O. s. p.). V odôvodnení tohto rozsudku konštatoval, že súd prvej inštancie sa po rozhodnutí dovolacieho súdu podrobne a v dostatočnom rozsahu zaoberal otázkou, či a kedy nadobudol právoplatnosť rozsudok poručenského súdu. Správne pri tom vychádzal z názoru, podľa ktorého v predmetnej veci je oprávnený skúmať opodstatnenosť určovacej žaloby podanej žalobkyňou, nie však posudzovať vecnú správnosť rozhodnutia poručenského súdu, ktoré nadobudlo právoplatnosť. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že poručiťka udelila svojej matke všeobecné plnomocenstvo; poručiťkina matka bola preto oprávnená v mene zastúpenej poručiťky sa i vzdať odvolania. Na zdôraznenie správnosti odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (§ 219 ods. 2 O. s. p.) uviedol, že vzdať sa odvolania možno iba voči súdu, a to až po vyhlásení rozhodnutia (§ 207 ods. 1 O. s. p.); v dôsledku účinného vzdania sa odvolania zaniká právo podať odvolanie. Správne preto súd prvej inštancie konštatoval, že ak by bol opätovne doručovaný rozsudok poručenského súdu, došlo by len ku korekcii údajov vyznačených v doložke právoplatnosti, to by ale nemalo žiadny vplyv na platnosť schváleného právneho úkonu (§ 39 O. z.).

8.2. Odvolací súd sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie aj pokiaľ šlo o spôsobilosť poručiťky udeliť plnomocenstvo na jej zastupovanie v konaní pred poručenským súdom a rovnako i v prípade námietky týkajúcej sa obsahovej odlišnosti medzi vyhláseným a písomne vyhotoveným rozsudkom poručenského súdu. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu je darovacia zmluva platná a na tom nič nemení, ak je doložka právoplatnosti na poručenskom rozsudku vyznačená nesprávne.

9. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“).

9.1. Žalobkyňa v dovolaní podala podrobný prehľad konania pred jeho právoplatným skončením (strany 2 až 24 dovolania). V ďalšom (na stranách 24 až 30 dovolania) citovala ustanovenia § 179 a § 156 ods. 3 O. s. p., §§ 28, 30 a 39 O. z., § 37 ods. 1 až 3 Zákona o rodine, výňatky z niektorých odborných publikácií, z viacerých rozhodnutí všeobecných súdov Slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“) a tiež právnych viet publikovaných judikátov. Okrem iného uviedla, že absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona. Na neplatný úkon sa hľadí tak, ako keby nebol urobený. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, keď na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností (R 39/1998, ako aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/96/1995). Poukázala aj na to, že rozsudok nadobúda účinky len za predpokladu, že bol riadne doručený a že ho už nemožno napadnúť riadnym opravným prostriedkom (§ 159 ods. 1 O. s. p.). Ak zákon výslovne ustanovuje, že sa rovnopis písomného vyhotovenia rozsudku doručuje určitým spôsobom účastníkovi (§ 47 ods. 2 O. s. p.), nie však inej osobe, nemá doručenie rozsudku inej osobe (odlišnej od účastníka konania) účinky riadneho doručenia, a to ani vtedy, ak sa prostredníctvom tejto osoby rozsudok dostal do dispozičnej sféry účastníka konania (R 19/1968). Písomnosti sa zásadne doručujú účastníkovi konania a jeho zástupcovi len vtedy, ak to zodpovedá rozsahu splnomocnenia. Doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné a nevyvoláva účinky riadneho doručenia (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/65/2008). Na stranách 30 až 31 potom dovoľateľka poukázala na niektoré časti z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/28/2000 a 5Cdo/28/2000.

9.2. Podstatu odôvodnenia prípustnosti dovolania zaradila dovoľateľka do záverečnej časti dovolania (strany 31 až 35). Uviedla, že odvolací súd sa odklonil od judikátu R 19/1968, lebo priznal právne účinky aj doručeniu, ktoré nebolo vykonané riadne (v súlade so zákonom). K odklonu došlo aj vo vzťahu k právnej otázke riešenej najvyšším súdom v konaní sp. zn. 3Cdo/65/2008, teda otázke rozsahu oprávnenia zástupcu konať za zastúpeného, ak plná moc nebola všeobecná, ale sa týkala iba jednotlivých úkonov. Podľa jej presvedčenia k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej praxe došlo tiež v tom, že odvolací súd považoval darovaciu zmluvu za právne perfektnú, i keď jej súčasťou bol prejav vôle P. H., ktorá v čase uzavretia tejto zmluvy ešte nebola ustanovená za opatrovníčku žalovaných 1/ a 2/, a tak nemohla za nich konať; v tom zmysle sa odvolací súd svojím právnym záverom odklonil od judikátu R 18/1985. Navrhla preto, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil a určil, že darovacia zmluva je neplatná a sporné nehnuteľnosti boli v čase smrti poručiteľky v jej vlastníctve a priznal jej náhradu trov konania.

10. Žalovaný 1/ navrhol dovolanie odmietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Poukázal na to, že žaloba bola podaná za účinnosti O. s. p., za účinnosti ktorého boli tiež vydané všetky rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu; dokonca aj (v poradí druhým) dovolaním žalobkyne napadnutý rozsudok bol vyhlásený pred 1. júlom 2016, kedy nadobudol účinnosť C. s. p. Podľa názoru žalovaného 1/ dovolanie nie je prípustné, lebo podľa § 470 ods. 2 C. s. p. zostali zachované tie právne účinky úkonov, ktoré boli urobené za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy (nepripúšťajúcej dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku). Dovolanie žalobkyne podľa neho nemá ani náležitosti v zmysle § 428 C. s. p. a neobsahuje riadne vymedzenie dovolacích dôvodov (§ 431 až § 435 C. s. p.), keď v dovolaní absentuje vyhodnotenie, v čom je právne posúdenie veci odvolacím súdom nesprávne. Dovolacie dôvody musia byť vymedzené s poukazaním na konkrétne ustanovenia, ktoré mal odvolací súd aplikovať, prípadne inak interpretovať. Dovolaťka prípustnosť dovolania vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., preto mala v dovolaní konkretizovať rozhodnutie dovolacieho súdu, od ktorého sa odvolací súd svojím rozhodnutím odklonil a mala tiež podať vlastnú právnu kvalifikáciu vysvetľujúcu, v čom podľa jej názoru spočíva nesprávnosť právnych záverov odvolacieho súdu.

11. Žalovaná 2/ navrhla dovolanie buď odmietnuť, alebo ho zamietnuť (ak dovolací súd dospeje k záveru, že toto je procesne prípustné). Upriamila pozornosť na to, že dovolanie nekonkretizuje ustálenú

súdnu prax, od ktorej sa odvolací súd údajne odchyľil. Žalobkyňa síce cituje a opakovane uvádza viaceré rozhodnutia súdov, tie ale riešia celý komplex právnych otázok a rozhodujúcej problematiky sa buď vôbec netýkajú, alebo sa jej dotýkajú iba okrajovo. Rozhodnutie odvolacieho súdu je po právnej stránke správne, čo vylučuje prípustnosť dovolania žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Ak je na niektorom rozsudku nesprávne vyznačená právoplatnosť, možno ho napadnúť odvolaním do troch mesiacov od jeho doručenia. Vzhľadom na to, že v tejto lehote nebolo odvolanie podané, nemožno právoplatnosť rozsudku poručenského súdu skúmať. Zástupkyňa poručiťky sa navyše v mene zastúpenej možnosti podať odvolanie proti rozsudku poručenského súdu vzdala. I keby tento rozsudok nebol riadne doručený, je právne významné, že sa dostal do sféry osobnej dispozície poručiťky, ktorá ho pripojila k návrhu na registráciu darovacej zmluvy adresovanému štátnemu notárstvu. V konaní o registrácii zmluvy štátne notárstvo - vtedajší orgán s kompetenciou posúdiť platnosť právneho úkonu - dospel k záveru, že zmluva je platná (aj vzhľadom na schválenie úkonu opatrovnícky žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom poručenského súdu). Dovolanie žalobkyne je z týchto dôvodov procesne neprípustné, smerujúce proti vecne správne rozsudku odvolacieho súdu.

12. Žalovaní 3/ a 4/ dovolacie návrhy nepodali.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), a to za splnenia i podmienky jej zastúpenia v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) napadnutý rozsudok uznesením zo 6. marca 2017 sp. zn. 3Cdo/6/2017 zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

13.1. V odôvodnení uznesenia uviedol, že dovolanie bolo podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Vzhľadom na to, že dovolanie vyvolalo procesné účinky po tomto dni, podmienky, za ktorých možno podať dovolanie, bolo potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa. Konštatoval, že žalobkyňa v záverečnej časti dovolania primeraným spôsobom konkretizovala, v akej otázke, čím a vo vzťahu ku ktorému konkrétnemu rozhodnutiu najvyššieho súdu sa odvolací súd odklonil od ustálenej línie rozhodovania najvyššieho súdu. Vysvetlila tiež, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom a ako mala byť právna otázka správne posúdená.

13.2. Najvyšší súd na podklade spisu dospel k záveru, že odvolací súd sa odklonil od právnych záverov vyjadrených v judikáte R 19/1968, lebo priznal právne účinky aj takému doručeniu, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonom, pričom na tento judikát odkázali aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/8/2013, 2Cdo/57/2002, 3Cdo/294/2013, 4MCdo/4/2014). V rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/162/2011 najvyšší súd konštatoval, že „len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia vyvolá dôsledok, že odvolacia lehota začne plynúť osobe, ktorej sa doručuje; nie je preto podstatné, či táto osoba sa inak (než na základe riadneho doručenia) oboznámila s obsahom rozhodnutia“. V danom spore sa zástupkyňa poručiťky na pojednávaní pred poručenským súdom vzdala odvolania v mene zastúpenej, tým však rozsudok poručenského súdu ešte nenadobudol právoplatnosť. Dovolací súd označil za nesprávny a od ustálenej praxe dovolacieho súdu sa odkláňajúci názor odvolacieho súdu, podľa ktorého k doručeniu poručenského rozsudku došlo tým, že „sa dostal do osobnej dispozície daryne“. Skutočnosť, že v tejto otázke došlo k odklonu, zakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

13.3. Podľa názoru dovolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu aj vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/65/2008, ktoré konštatovalo, že doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a pri takom doručení nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania. Toto rozhodnutie aj naň obsahovo nadväzujúce rozhodnutie vo veci sp. zn. 5Cdo/151/2008 sa stali súčasťou pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ dovolacieho súdu. V danom prípade súd prvej inštancie nesprávne konštatoval, že v konaní pred poručenským súdom bola poručiťka zastúpená na základe ňou vystavenej všeobecnej plnej moci. V skutočnosti bola zástupkyňa splnomocnená len na jeden konkrétny

úkon (aby ju „na jednaní k darovacej zmluve dňa 7.XII.1992 pod č. 17Nc/76/92 zastupovala“ a súdu vyjadrila súhlas s darovacou zmluvou). Poručenský rozsudok mal byť preto doručený priamo poručiťke. Doručenie konečného rozhodnutia zástupkyni poručiťky, ktorá ju zastupovala iba na jednom konkrétnom pojednávaní, nebolo preto procesne účinné.

13.4. Naostatok dovolací súd konštatoval opodstatnenosť aj tej argumentácie žalobkyne, podľa ktorej sa odvolací súd odklonil i od záverov najvyššieho súdu vyjadrených v judikáte R 18/1985. P. H. totiž v čase uzavretia darovacej zmluvy nebola (ešte) oprávnená konať za maloletých (dnes žalovaných 1/ a 2/). V záverečnej časti darovacej zmluvy sa nad dátumom jej vyhotovenia („25.XI.1992“) uvádza text: „Za maloleté deti Z. N. O. Y. ju podpísala v ich zastúpení ... P. H. ...“, tá ale 25. novembra 1992 ešte nebola súdom ustanovená za ich opatrovníčku.

13.5. Z týchto dôvodov preto najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., ale toto je zároveň aj dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.).

14. Na základe sťažností žalovaných 1/ a 2/, spojených na spoločné prerokovanie a rozhodnutie ústavný súd v náleze z 11. júla 2018 sp. zn. II. ÚS 152/2018 (ďalej tiež len „nálež“) konštatoval, že ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „Ústava“) a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/ 1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017 zo 6. marca 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, boli porušené, a preto takéto rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

14.1. K námietke porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd ustálil, že je neopodstatnená námietka žalovaných 1/ a 2/ o porušení ich základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy, podľa ktorej mal byť spor po podaní druhého dovolania pridelený tomu istému trojčlennému senátu, ktorý už rozhodoval o prvom dovolaní.

14.2. V zmysle nálezu je však iná situácia vo vzťahu k námietke žalovaných 1/ a 2/, že „vec mala byť následne postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu“. Ústavný súd v súvislosti s tým poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/39/2010, v ktorom bol vyslovený záväzný právny názor, podľa ktorého „doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti nadobudnutia právoplatnosti. Doložke právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O. s. p.“. Zároveň ústavný súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017, v ktorom bol vyslovený tento záväzný právny názor: „Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiťky na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to napokon pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiťke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyni na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné.“ V prejednávanej veci je z pohľadu ústavného súdu zrejmé, že najvyšší súd sa v dvoch uzneseniach v rámci dvoch dovolacích konaní o tej istej veci vyjadril (resp. mal možnosť vyjadriť) k tej istej otázke týkajúcej sa právoplatnosti poručenského rozsudku, pričom z napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ako a či najvyšší súd zohľadnil alebo rozporoval závery k doložke právoplatnosti uvádzané v rámci svojho prvého uznesenia. Keďže nedal na túto otázku jasnú odpoveď, zostala zároveň bez odpovede otázka nevyhnutnosti postúpenia veci v tejto otázke na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Sťažovatelia teda môžu oprávnene vnímať,

že napadnuté uznesenie opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 O. s. p. Z toho dôvodu sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím obsahom dotýka práva sťažovateľov na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy v intenzite, ktorá odôvodňuje záver o porušení tohto práva sťažovateľov.

14.3. K námietke porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia ústavný súd v náleze uviedol, že pri zásahoch orgánov súdneho typu do právnych vzťahov konštituovaných v dobách minulých a do rozhodnutí dávno právoplatných stojí na jednej strane princíp spravodlivého súdneho konania, ktorý je vyjadrením všeobecného záujmu na zákonnosti a ústavnosti rozhodnutí súdov a tiež záujmu účastníkov konania na tom, aby ich vec bola spravodlivo posúdená a rozhodnutá. Na druhej strane ako pendanta rozoznávame princíp právnej istoty účastníkov súdneho konania v prípade právoplatného súdneho rozhodnutia. Preferuje sa požiadavka spravodlivého súdneho konania a rozhodnutia konkrétnej veci pred princípom právnej istoty účastníkov konania.

14.4. V prípade existencie právoplatného rozhodnutia v konkrétnej veci je však následne potrebné preferovať princíp právnej istoty účastníkov právoplatne skončeného súdneho konania, ktorého ochrana je zabezpečovaná inštitútom právoplatnosti súdneho rozhodnutia a formálnymi a materiálnymi účinkami právoplatnosti rozhodnutia. Právoplatnosť v civilnom procese značí predovšetkým nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia a jeho záväzné účinky na právne vzťahy medzi účastníkmi, ktoré prostredníctvom inštitútu právoplatnosti nadobudli kvalitu judikovaných právnych vzťahov, t. j. vzťahov aprobovaných súdnou mocou. Do účinkov právoplatnosti možno zasiahnuť len v prípadoch presne ustanovených zákonom a len z dôvodov, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí (nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 43/95 z 10. septembra 1996).

14.5. V zmysle nálezu najvyšší súd nevzal pri rozhodovaní do úvahy podstatu a dôležitosť právnych vzťahov, do ktorých zasahuje, ich trvalosť a s tým spojenú právnu istotu. Najvyšší súd sa - podľa názoru ústavného súdu - formalisticky zamerlal na formálne premenné posudzovanej veci (adresát doručovania poručenského rozsudku a následné nadobudnutie právoplatnosti rozsudku poručenského súdu) a nijako sa nevyjadril k tomu, že v tomto prípade môže byť podstatným spôsobom zasiahnutá zmluvná sloboda účastníkov zmluvného vzťahu a ich hmotné ústavné práva majetkového charakteru. Najvyšší súd navyše v napadnutom uznesení odignoroval a nerešpektoval (i) nepochybný prejav individuálnej autonómie vôle zmluvných strán darovacej zmluvy, kde dárkyňa aj obdarovaní od počiatku chceli, aby nastali účinky darovacej zmluvy, a hlavne (ii) skutočnosť, že poručenský rozsudok sa fyzicky dostal do osobnej dispozície dárkyne, ktorá svojím prejavom vôle podala návrh na registráciu poručenským rozsudkom schválenej darovacej zmluvy na Štátnom notárstve Bratislava I. V napadnutom uznesení najvyšší súd taktiež vôbec nezohľadnil skutočnosť, že prípadné porušenie povinnosti štátneho orgánu vrátane súdu (napríklad v otázke správneho doručovania) nemôže byť vykladané na ťarchu strany, ktorá dôverovala, že štátny orgán (súd) pozná právo a bude konať v súlade s právnymi predpismi, a ktorá bola ako účastník konania navyše s rozhodnutím takéhoto štátneho orgánu (súdu) a jeho obsahom plne oboznámená bez ohľadu na to, že ako adresáta štátny orgán (súd) pri doručovaní uviedol domnelého (či neplatne zvoleného alebo ustanoveného) zástupcu tohto účastníka konania.

14.6. Na základe uvedeného ústavný súd konštatoval, že právne závery najvyššieho súdu obsiahnuté v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 sú nedostatočné pre také rozhodnutie dovolacieho súdu, aké urobil najvyšší súd.

15. Žalobkyňa, ktorej nález, resp. jeho fotokópiu doručil najvyšší súd (postupujúc pritom analogicky v zmysle judikátu R 141/2014), v podaní zo 6. marca 2019 poukázala na to, že v zmysle nálezu mala byť vec postúpená veľkému senátu. Podľa jej názoru ale v danom prípade neboli dané procesné predpoklady pre postup podľa § 48 ods. 1 C. s. p. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017 v otázke

právoplatnosti poručenského rozsudku názorovo neprotirečí záverom vyjadreným v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/39/2010, ale naň argumentačne nadväzuje a dopĺňa ho. V nadväznosti na to vyjadrila nesúhlas s názorom ústavného súdu, podľa ktorého dovolací súd svoje rozhodnutie v otázke právoplatnosti poručenského rozsudku odôvodnil nedostatočným spôsobom. Nestotožnila sa tiež s názorom, že právne závery najvyššieho súdu zaujaté v otázke právoplatnosti poručenského rozsudku sú „rigidne formalistické“. Ústavný súd sa podľa nej dopustil excesu (vybočenia) pri posudzovaní právoplatnosti nielen konkrétneho poručenského rozsudku, ale tiež každého iného právoplatného rozsudku. Podľa nej nemožno súhlasiť s tým, že účinky riadneho doručenia má aj to, keď sa určitá písomnosť dostane (inak než riadnym dorúčením) do osobnej dispozície adresáta. Argumentácia ústavného súdu, že účastníci darovacej zmluvy od počiatku chceli, aby nastali jej účinky, odpútava pozornosť od merita veci a je len špekuláciou, pretože nie je podložená výsledkami vykonaného dokazovania (maloletí žalovaní v čase uzavretia darovacej zmluvy ani nevedeli, aké účinky má tento právny úkon). Podľa jej presvedčenia nemožno zákonnú podmienku platnosti darovacej zmluvy (právoplatnosť poručenského rozsudku) úplne vylúčiť a nahradiť ju vágnym názorom (ústavného súdu), že poručenský rozsudok nemusí byť právoplatný a stačí uprednostniť len prejavenu vôľu účastníkov darovacej zmluvy. Splnenie zákonných podmienok platnosti právneho úkonu nemôže štátny orgán (ani ústavný súd) svojvoľne odignorovať. Pokiaľ ústavný súd akcentoval princíp právnej istoty a vychádzal z ustálenosti právnych vzťahov, žalobkyňa namietla, že o právnej istote a ustálenosti právneho stavu nemožno v danom prípade vôbec hovoriť - právna istota nebola ustálená vyše 20 rokov, ako nesprávne uviedol ústavný súd, lebo žalobkyňa podala svoju žalobu okamžite po tom, ako sa v roku 1994 pri prejednávaní dedičstva po svojej matke dozvedela o tom, že tri deti poručiteľky (žalobkyňa a žalovaní 3/ a 4/) boli v dôsledku uzavretia darovacej zmluvy z dedenia sporných nehnuteľností vylúčené. Existenciu sporu účastníkov konania, ktorý pretrváva 25 rokov, nemožno preto v žiadnom prípade charakterizovať ako stav právnej istoty. V zmysle vyjadrenia žalobkyne k nálezu ústavný súd vytkol dovolaciemu súdu nekorektne, že vôbec nezohľadnil to, že prípadné porušenie povinností štátneho orgánu (súdu) nemôže byť vykladané na ťarchu strany, ktorá dôverovala v správnosť postupu tohto orgánu. Dovolací súd sa musel zaoberať tak otázkou doručovania poručenského rozsudku (správnosť ktorého žalobkyňa v konaní neustále spochybňovala), ako aj dôsledkami jeho riadneho nedoručenia. Bol totiž povinný posúdiť prípustnosť a dôvodnosť podaného dovolania. Tento právny názor ústavného súdu evokuje, že ústavný súd si bol vedomý toho, že darovacia zmluva je neplatná, vychádzal však z toho, že dôsledky neplatnosti nemôžu znášať žalovaní 1/ a 2/, ale len žalobkyňa a žalovaní 3/ a 4/. Podľa jej názoru „takéto stanovisko ústavného súdu nemožno považovať za spravodlivé. Takéto nevyvážené a neobvyklé právne názory ústavného súdu sú aj v rozpore s princípom právnej istoty všetkých účastníkov konania“. Z týchto dôvodov dovolateľka označila rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017 za zákonné a vydané nielen v súlade s procesnými predpismi, ale tiež Ústavou a navrhla, aby najvyšší súd po vrátení veci dovolaním napadnutý rozsudok zmenil v zmysle jej žaloby.

16. Žalovaní 1/ a 2/, ktorým bol nález doručený ústavným súdom, sa k nemu nevyjadrili.

17. Žalovaná 2/ k podaniu žalobkyne reagujúcemu na nález uviedla, že ústavný súd dospel k dvom ťažiskovým záverom týkajúcim sa toho, že senát 3C: a/ nepostúpil vec veľkému senátu (čo vzhľadom na odlišnosť právnych záverov vyjadrených v rozhodnutiach dovolacieho súdu sp. zn. 7Cdo/39/2010 a 3Cdo/6/2017 mal urobiť) a b/ svoje rozhodnutie založil na právnych záveroch pre zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku (odvolacieho súdu) nedostatočných. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 3Cdo/6/2017 dospel pri riešení otázky doručenia poručenského rozsudku (okolností, za ktorých k nemu došlo, ako aj dôsledkov dorúčením vyvolaných) k nesprávnym právnym záverom, odlišným od (správnych) záverov vyjadrených týmto súdom vo veci sp. zn. 7Cdo/39/2010. V konaní pred poručenským súdom sa poručiteľka vzdala odvolania, takže už tým nadobudlo rozhodnutie tohto súdu právoplatnosť. Ak by odvolanie bolo podané, súd by ho musel odmietnuť. Skutočnosť, že rozsudok poručenského súdu sa dostal do osobnej dispozície účastníčky konania, mala v danom prípade určujúci význam. V predmetnom spore (t. j. o určenie neplatnosti darovacej zmluvy) neboli súdy oprávnené skúmať vecnú správnosť rozhodnutia poručenského súdu (ktorým podľa názoru žalovanej 2/ bola „schválená darovacia zmluva“). Prípadná nesprávnosť v údajoch o dni doručenia, vyznačeného v doložke právoplatnosti nemôže byť považovaná za dôvod zakladajúci neplatnosť darovacej zmluvy. Maloletí boli v rozhodujúcom čase

riadne zastúpení, preto žaloba bola podaná neopodstatnene. Z týchto dôvodov žalovaná 2/ navrhla dovolanie žalobkyne zamietnuť.

18. Trojčlenný senát 3C najvyššieho súdu viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v náleze [§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (v tejto súvislosti porovnaj aj § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov)] následne uznesením z 5. novembra 2019 sp. zn. 3Cdo/2/2019 postúpil vec na konanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“). Mal za to, že nie je dôvod ustúpiť od toho názoru vysloveného v rozhodnutí zrušenom nálezom, podľa ktorého účinky doručenia predpokladané zákonom má len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia a tento názor treba považovať i za záver ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 C. s. p.). Ak však nie je vylúčenou ani taká interpretácia záverov zo skoršieho rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 7Cdo/39/2010), pri ktorej sa otázkou správnosti údajov vyznačených v doložke právoplatnosti rozhodnutia možno zaoberať len do troch mesiacov, t. j. v predĺženej odvolacej lehote podľa § 204 ods. 2 vety prvej O. s. p. a po jej uplynutí je už právoplatné každé rozhodnutie súdu (teda i také, u ktorého neprišlo k doručeniu zákonom predpísaným spôsobom), s takýmto názorom (presnejšie výkladom skorších záverov presadzovaným aj žalovanými 1/ a 2/) súhlasiť nejde a záujem senátu 3C najvyššieho súdu odkloniť sa od takéhoto názoru (interpretácie) zakladá dôvod predloženia veci veľkému senátu, i keby tu nebolo faktického príkazu ústavného súdu tak urobiť, uvedeného v náleze.

19. Žalovaní 1/ a 2/ i po doručení im uznesenia postupujúceho vec veľkému senátu zotrvali na svojej skoršej argumentácii a žalobkyňa ani žalovaní 3/ a 4/ sa v tomto štádiu konania pred najvyšším súdom už nevyjadřili.

20. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „veľký senát“) si pred pristúpením k rozhodovaniu podľa § 48 ods. 4 C. s. p. vyžiadal stanoviská ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister“), generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a prostredníctvom vedúcich tiež katedry občianskeho práva právnických fakúlt Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „UK“), Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Trnavskej univerzity a Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici; z ktorých stanoviská zaslali minister, generálny prokurátor a vedúci katedry občianskeho práva Právnickej fakulty UK.

20.1. Minister zastáva názor, že pre nadobudnutie účinku právoplatnosti rozhodnutia je nevyhnutné splnenie zákonných podmienok, ak rozsudok nenadobudol právoplatnosť, konanie nemôže byť považované za skončené a rozsudok je možné preskúmať odvolacím alebo dovolacím súdom. Tu však treba rozlišovať, či sa uplatnenie oprávneného prostriedku týka preskúmania správnosti rozsudku, alebo jeho cieľom je dosiahnuť stav, ktorý by existoval, ak by ku konaniu na súde vôbec nedošlo alebo toto neskončilo rozhodnutím vo veci samej a súd má povinnosť nájsť riešenie, ktorého výsledkom bude vydanie právoplatného rozhodnutia, inak povedané vo vzťahu k problému v prejednávanej veci to znamená, že nie je spravodlivé, aby len pochybenie súdu pri doručovaní rozsudku malo ten následok, že takýto rozsudok nemá vplyv na právne vzťahy účastníkov konania a na vôľu darcu niekoho obdarovať by sa malo nazerať akoby nikdy nebola prejavená.

20.2. Generálny prokurátor sa stotožnil s právnym názorom senátu 3C najvyššieho súdu. Doložka právoplatnosti totiž nemá povahu súdneho rozhodnutia, ale len osobitného úkonu súdu v podobe osvedčenia určitej právnej skutočnosti a zakladá len vyvrátiteľnú domnienku správnosti údajov, ktoré osvedčuje. Za správny preto považuje názor, podľa ktorého súd je oprávnený vyhodnotiť, kedy nadobudlo súdne rozhodnutie v inej veci právoplatnosť a pri takomto vyhodnocovaní nie je viazaný vyznačenou doložkou právoplatnosti ani obmedzený žiadnou lehotou, hoci generálny prokurátor má za to, že pre posúdenie dôvodnosti žaloby v tejto veci, teda pre záver o prípadnej neplatnosti zmluvy nie je rozhodujúce, že rozhodnutie poručenského súdu o ustanovení opatrovníka maloletým obdarovaným a o schválení darovacej zmluvy v ich prospech nebolo v čase uzavretia darovacej zmluvy právoplatným (ale relevantným je tu celkový kontext skutkových okolností a záujem na interpretácii v prospech zachovania

platnosti právneho úkonu).

20.3. Vedúci katedry občianskeho práva Právnickej fakulty UK konštatoval, že za správny treba považovať právny názor, ktorý pripúšťa prieskum právoplatnosti rozhodnutia a doložky právoplatnosti, ktorou je opatrené, bez časového obmedzenia. Je síce potrebné rozlišovať medzi prípadmi nesprávnosti doložky z dôvodu nesprávnosti v nej uvedeného časového údajá (lebo správnym má byť iný údaj) a jej nesprávnosti preto, že táto z pohľadu určitých vád (o. i. aj pri doručovaní) neobstojí vôbec, avšak i závery z rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 7Cdo/39/2010, v zmysle ktorých vyznačenie doložky právoplatnosti na doručovanom rozhodnutí súdu má rovnaké účinky ako nesprávne poučenie o tom, že odvolanie nie je prípustné, sa vzťahujú len na nesprávne vyznačenie doložky právoplatnosti vo vzťahu k prípustnosti opravného prostriedku a lehote na jeho podanie. Nemožno tak prijať záver, že po uplynutí lehoty podľa § 204 ods. 2 O. s. p. rozhodnutie nadobudne právoplatnosť automaticky a pri skúmaní správnosti vyznačenia doložky právoplatnosti z toho pohľadu, či vôbec boli splnené podmienky jej vyznačenia, nemožno postupovať inak než rigidne (resp. podľa niektorých aj formalisticky).

21. Senát 3C predložil vec veľkému senátu na rozhodnutie o dovolaní, pričom za kľúčovú považoval otázku, či môže súd preskúmať správnosť údajov vyznačených v doložke právoplatnosti na súdnom rozhodnutí v inej veci aj po uplynutí lehoty troch mesiacov (§ 204 ods. 2 OSP).

22. V konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 7Cdo/39/2010 odvolací súd pripustil dovolanie (§ 238 ods. 3 O. s. p.) za účelom vyriešenia otázky zásadného právneho významu, „či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti, ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania, alebo je touto doložkou viazaný“. Vec prejednávajúci senát 7C vyslovil názor, že „doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti nadobudnutím právoplatnosti. Doložke právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O. s. p. (per analogiam). Analógia v procesnom práve je skôr výnimočná, ale nemožno ju absolútne vylúčiť. Predovšetkým tam, kde zákonná úprava vykazuje medzeru, ako je to v danom prípade. K takémuto záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5Cdo/28/2000. Za týmto textom nasledujúci odsek tohto rozhodnutia najvyššieho súdu dal odpoveď na odvolacím súdom nastolenú „dovolaciu otázku“ v tom zmysle, že opravný súd má možnosť skúmať správnosť údajov vyznačených v doložke právoplatnosti, lebo inak by bola vylúčená možnosť najvyššieho súdu v rámci dovolacieho konania posudzovať otázku právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu inak, ako ju posúdil súd prvej inštancie. Uvedené rozhodnutia nekonštatovali, že právoplatnosť nastala inak, ako uzavreli súdy, vychádzali však z nevyhnutnosti ochrany subjektívnych práv toho dobromyseľného dovolateľa, ktorý sa riadil nesprávnymi údajmi vyznačenými súdom na doložke právoplatnosti a zo záveru, že takého pochybenie súdu by rozhodne nemalo byť na ujmu dovolateľa.

23. Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 1/2003 vyslovil, že „nesprávne vyznačenie dátumu právoplatnosti súdneho rozhodnutia na doložke právoplatnosti sa v praxi vyskytuje, napríklad v dôsledku omylu pri počítaní lehôt. Princíp právnej istoty je v občianskom súdnom konaní premietnutý (aj) do ustanovenia § 204 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého odvolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo podané po uplynutí pätnásťdňovej lehoty preto, lebo odvolateľ sa spravoval nesprávnym poučením súdu o odvolaní. Obdobné ustanovenie týkajúce sa dovolania v O. s. p. absentuje. Ak má byť (ale) právo na súdnu ochranu v dovolacom konaní efektívne realizovateľné, potom je nevyhnutné vychádzať z toho, že dovolanie podané v zákonnej lehote počítanej od dátumu právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu vyznačeného na doložke právoplatnosti treba považovať za včas podané aj vtedy, ak skutočný dátum právoplatnosti bol skorší.“

24. Senát 3C v predkladacom uznesení veľkému senátu vyslovil presvedčenie, že ak by sa pripustilo, že je správny právny názor, podľa ktorého opravný súd po uplynutí troch mesiacov odo dňa, ktorý je v doložke právoplatnosti vyznačený ako deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, už nemôže prihliadať na námietku účastníka tvrdiaceho, že rozhodnutie nie je právoplatné (napríklad z dôvodu jeho riadneho nedoručenia) a v dôsledku toho po uplynutí tejto lehoty je vyznačenými údajmi viazaný, takže už nemôže posudzovať, či je toto rozhodnutie skutočne právoplatné (ako to tvrdí aj dovolateľka) poprela by sa sama - objektívna - podstata inštitútu právoplatnosti rozhodnutia, v rámci ktorej právoplatnosť nastáva nezávisle od vôle súdu a procesných strán (ex lege) vtedy, keď sú splnené všetky zákonné predpoklady. Takýto názor by (uvažujúc v intenciách právneho stavu účinného v čase vydania poručenského rozsudku) mohol mať fatálne následky pre možnosť domôcť sa nápravy pochybení procesnej aj hmotnoprávnej povahy na opravnom súde (odvolacom aj dovolacom) napríklad v prípade, že rozhodnutie v dôsledku nesprávneho postupu súdu nebolo riadne doručené žiadnemu z účastníkov, napriek tomu ale súd vyznačil v doložke právoplatnosti, že rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. V takom prípade by sa už žiaden z účastníkov nemohol domôcť ochrany svojich práv (nápravy pochybení) po uplynutí troch mesiacov počítajúc odo dňa uvedeného v doložke právoplatnosti.

25. Veľký senát sa stotožňuje s názorom senátu, ktorý mu vec postúpil a ustálil, že súd rozhodujúci vo veci, pre rozhodnutie v ktorej má význam otázka právoplatného skončenia iného konania, má oprávnenie posúdiť správnosť doložky osvedčujúcej takúto skutočnosť. Pri takomto posudzovaní nie je obmedzený žiadnou lehotou, nakoľko stále platí, že jedinou cestou k nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia je jeho doručenie zákonom ustanoveným spôsobom. Ide tu pritom o zákonnú podmienku, ktorej splnenie nemožno ničím nahradiť a práve preto musí byť vylúčené (ak nejde o celkom výnimočný prípad právnej nedoručiteľnosti pre zánik osoby účastníka bez právneho nástupcu), aby právoplatnosť nastala aj bez jej splnenia.

26. Najvyšší súd SR už v minulosti konštatoval, že doložka právoplatnosti nie je súdnym rozhodnutím, ale je osobitným úkonom súdu, ktorým osvedčuje, že nastali niektoré právne skutočnosti. Má charakter verejnej listiny a vychádza sa z prezumpcie správnosti v nej uvedených údajov. Ak niekto namieta jej obsahovú nesprávnosť, je povinný na preukázanie svojich tvrdení ponúknuť riadne dôkazy. Z hľadiska posúdenia pravdivosti údajov v doložke právoplatnosti nie je významný subjektívny názor účastníka o tom, že pri ich uvedení došlo k chybe, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že k tejto chybe skutočne došlo (5MCdo/8/ 2008). V nadväznosti na tento záver treba doplniť, že v doložke právoplatnosti ako verejnej listine sa síce prezumuje správnosť v nej uvedených údajov, súdu v civilnom konaní však nič nebráni posúdiť ich správnosť a v prípade zistenia ich objektívnej nesprávnosti prijať záver o dni právoplatnosti rozhodnutia aj odlišne, než je uvedené v doložke právoplatnosti (rovnako ako možný záver, že takýto deň pre nedostatky pri doručovaní ešte nenastal). V odôvodnených prípadoch nie je vylúčené, že súd prijme tento záver aj po troch mesiacoch počítaných odo dňa, ktorý bol v doložke právoplatnosti nesprávne vyznačený ako deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia. Aj relevantná právna teória (pozri Števček/Ficová a kol.: Občiansky súdny poriadok, komentár, C. H. BECK, 2009, s. 350) uvádza, že od skúmania pravosti sa odlišuje skúmanie pravdivosti obsahu listiny (správnosť listiny). Zákon v ustanovení § 134 zakotvuje, že obsah listiny sa považuje za pravdivý, pokiaľ nie je dokázaný opak. Súd je oprávnený skúmať pri každej verejnej listine jej pravosť a pokiaľ sa vyskytnú pochybnosti, aj jej pravdivosť“.

27. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p. v spojení s § 48 ods. 1 a 4 rovnakého zákona) po zodpovedaní otázky nastolenej predkladacím senátom 3C, preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu aj z hľadísk ďalších otázok nastolených v dovolaní.

28. Podľa názoru žalobkyne sa odvolací súd pri právnom posudzovaní veci odklonil od judikátu R 19/1968, lebo priznal právne účinky aj takému doručeniu, ktoré nebolo vykonané riadne (v súlade so zákonom).

29. V zmysle tohto judikátu len riadne a predpisom vyhovujúce doručenie má účinky predpokladané zákonom. Na tento judikát odkázali aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/8/2013,

2Cdo/57/2002, 3Cdo/294/2013, 4MCdo/4/2014). Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/162/2011 konštatoval, že „len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia vyvolá dôsledok, že odvolacia lehota začne plynúť osobe, ktorej sa doručuje; nie je preto podstatné, či táto osoba sa inak (než na základe riadneho doručenia) oboznámila s obsahom rozhodnutia.

30. Pre účely prejednávanej veci treba uviesť, že formálna stránka právoplatnosti súdneho rozhodnutia bola do účinnosti aktuálnej úpravy procesného práva upravená v § 159 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého právoplatný rozsudok, ktorý už nemožno napadnúť odvolaním, je právoplatný. V prípade, že odvolanie proti rozhodnutiu súdu bolo prípustné, nadobúdalo rozhodnutie právoplatnosť dňom nasledujúcim po uplynutí lehoty na odvolanie tomu z účastníkov konania, ktorému bolo doručené ako poslednému; ak ale odvolanie proti rozhodnutiu súdu prípustné nebolo (napríklad preto, lebo ho zákon nepripúšťal, alebo preto, lebo sa účastník práva podať odvolanie vzdal), nadobúdalo rozhodnutie súdu formálnu právoplatnosť (už) momentom doručenia poslednému z účastníkov konania. V zhode s tým najvyšší súd uviedol (7Cdo/39/2010), že „ak je rozsudok doručený a odvolanie proti nemu nie je prípustné (§ 201, 202), alebo odvolanie proti nemu je síce prípustné, ale všetkým oprávneným osobám uplynula lehota na jeho podanie (§ 204) alebo oprávnené osoby sa odvolania vzdali alebo podané odvolanie zobrali späť“ (§ 207), stáva sa rozhodnutie nielen konečným, ale tiež záväzným a nezmeniteľným“.

31. Vzhľadom na zásadný význam riadneho doručenia treba pre účely prejednávanej veci uzavrieť, že i keď sa zástupkyňa poručiťky na pojednávaní pred porúčenským súdom vzdala v mene zastúpenej odvolania, rozsudok porúčenského súdu nemohol nadobudnúť právoplatnosť (už) momentom vzdania sa odvolania účastníkmi konania bezprostredne po jeho vyhlásení; aj v tomto prípade bolo potrebné jeho doručenie.

32. V danom prípade súd prvej inštancie pripustil, že rozsudok porúčenského súdu bol nesprávne doručený splnomocnenej zástupkyňi daryne, ktorá ju už v čase doručovania predmetného rozsudku nezastupovala“ (strana 8 rozsudku súdu prvej inštancie). Za významné ale napriek tomu považoval, že rozsudok porúčenského súdu „sa dostal do osobnej dispozície daryne“, ktorá následne podala návrh na registráciu darovacej zmluvy štátnym notárstvom. Odvolací súd sa stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie (vrátane jeho odôvodnenia) a odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil (§ 219 ods. 1 a 2 O. s. p.), odvolací súd teda považoval za správny aj záver súdu prvej inštancie o právoplatnosti porúčenského rozsudku. Tento právny názor, ale nie je v súlade s názormi zodpovedajúcimi ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

33. Dovolací súd preto konštatuje, že v predmetnej otázke riadneho doručenia rozsudku, resp. právnych následkov jeho riadneho nedoručenia v prípade, že sa dostal do osobnej dispozície toho, komu mal byť podľa zákona doručený, sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

34. Dovolateľka je ďalej so zreteľom na právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/65/2008 presvedčená, že k odklonu dovolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu došlo aj vo vzťahu k právnej otázke rozsahu oprávnenia zástupcu konať za zastúpeného, ak plná moc nebola všeobecná, ale sa týkala iba jednotlivých úkonov.

35. Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/65/2008 nebolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, závery v ňom vyjadrené neboli však v neskorších rozhodnutiach najvyššieho súdu spochybnené alebo prekonané a k obsahovo identickým záverom, ako v tomto rozhodnutí, dospel najvyšší súd tiež v konaní vedenom ním pod sp.

zn. 5Cdo/151/2008. Vzhľadom na to dovolací súd nevidí dôvod, aby toto rozhodnutie nebolo považované za súčasť pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ dovolacieho súdu.

36. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu v ňom vyjadreného „účastník konania si môže zvoliť zástupcu, ktorého splnomocní k určitým úkonom v konaní alebo mu udelí plnomocenstvo pre celé konanie, kedy je zástupca oprávnený robiť všetky úkony, ktoré môže v konaní robiť účastník. Súdne písomnosti sa doručujú len zástupcovi, ktorý bol účastníkom splnomocnený na zastupovanie v celom konaní s výnimkou uvedenou v ustanovení § 49 ods. 1 vety druhej O. s. p. (podľa ktorého ak má účastník osobne v konaní niečo vykonať, doručuje sa písomnosť nielen zástupcovi, ale aj jemu). Pri splnomocnení len k niektorým úkonom v konaní (nejde o procesnú plnú moc) sa písomnosti doručujú účastníkovi konania, a jeho zástupcovi sa doručujú len vtedy, ak to zodpovedá rozsahu splnomocnenia. Doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania.

37. V danom prípade súd prvej inštancie konštatoval, že v konaní pred poručenským súdom bola poručiiteľka zastúpená na základe ňou vystavenej všeobecnej plnej moci. V spise poručenského súdu je ale na č. 1. 8 založená plná moc udelená poručiiteľkou jej matke na to, aby ju „na jednaní k darovacej zmluve dňa 7.XII.1992 pod č. 17Nc/76/92 zastupovala“ a súdu vyjadrila súhlas s darovacou zmluvou. Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiiteľky na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to napokon pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiiteľke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyni s oprávnením zastupovať len na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné.

38. I vo vzťahu k tejto otázke je preto podľa dovolacieho súdu namieste konštatovanie, že pri jej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

39. Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci v zásadnej právnej otázke pre správne rozhodnutie, pričom v tejto otázke došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a teda v tomto prípade bola daná nielen uplatnená prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj jeho dôvodnosť.

40. Z uvedených dôvodov dovolaciemu súdu neostala iná možnosť, ako dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Odvolací súd sa bude musieť v ďalšom konaní vysporiadať aj s otázkou interpretácie vady právneho úkonu v prospech zachovania jeho platnosti, v intenciách nálezu Ústavného súdu SR II. US 152/2018 zo dňa 11. júla 2018 uvedených v bodoch 16.7. až 16.11., Táto otázka nebola predmetom dovolacieho konania.

41. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.) a ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec dovolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 C. s. p.).

42. Toto rozhodnutie prijal veľký senát pomerom hlasov 7 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.